

Bastille met haar „lettres de cachet” en in „le parc aux cerfs” een al te aanschouwelijke gestalte aangenomen, dan dat men niet weer eens een middel zou beproeven om tot beter standpunt te geraken. Dat meende men nu gevonden te hebben in het dogma van den almachtigen wetgever met zijn beide handlangers, de rechterlijke en de uitvoerende macht. De glorie van den monarch ging nu over op de wet, en deze werd thans met de wilsmacht toegerust. Zij zou nu de uitsluitende rechtsbron zijn.

Voor de zooveelste maal werd de traditie van Justinianus vernieuwd en meende men in strijd met de historie den rechter te kunnen en te moeten maken tot spreekbuis van den wetgever. Zijn werk, in den gedachtengang van het wilsdogma op zich zelf al zoo misleidend als „interpretatie” aangeduid, bestond hierin, naar men meende, om den wil van den wetgever uit te vorschen en geldend te maken. Zelfs Savigny, gedrenkt als hij was door zijn Romanistische studiën in de wilsleer, accepteerde die leer met huid en haar. De rechter moet zich „in Gedanken auf den Standpunkt des Gesetzgebers versetzen, und dessen Thätigkeit in sich künstlich widerholen, also das Gesetz in seinem Denken von Neuem entstehen lassen”. Interpretatie was dus „die Reconstruction des dem Gesetze inwohnenden Gedankens”, wat dan te geschieden had met het bekende viertal hulpmiddelen van de grammatische, logische, historische en systematische uitlegging. Zoo, meende hij, kreeg men een duidelijk en compleet beeld van den wil van den wetgever. En hunnerzijds bedoelden de oudere commentatoren van den Code Civil in Frankrijk met hun historisch-analytische methode niets anders.

Toen men met dit recept niet uitkwam, zocht men zoowel in Duitschland als in Frankrijk omstreeks het midden der vorige eeuw een anderen weg, om zijn doel te bereiken. De heerschappij van de synthetisch-dogmatische methode brak thans aan. Den wetgever werd met al zijn ontwerpen en beraadslagingen de deur gewezen, het onderzoek naar het vaderschap werd ook voor de wet verboden, de wet zelf en de wet alleen genomen, en nu op